

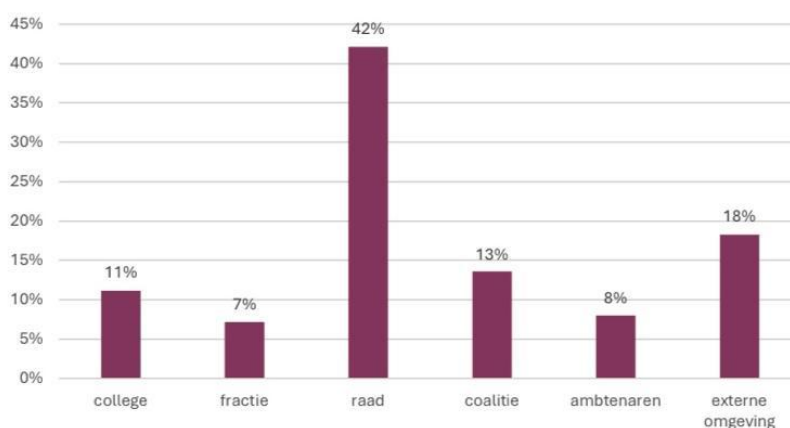
De griffier als adviseur voor de wethouder

THE DARK SIDE

Het afscheid van wethouders als leden van de gemeenteraad in 2002 viel samen met het ontstaan van de griffier. De gecreëerde scheiding tussen raad en college werkt tot op de dag van vandaag door in de manier waarop griffiers en wethouders met elkaar omgaan, op afstand. Het lijkt op de relatie tussen ouders die na een moeizame scheiding een strakke omgangsregeling hebben voor hun kinderen. Ze hebben procesafspraken met elkaar, maar samen iets ondernemen zit er niet in.

Dat is vreemd en daarmee een gemiste kans in het belang van goede besluitvorming. Vreemd, want veel wethouders zijn raadslid geweest en kennen de eigen griffier. Daar waar de griffier eerst voor een raadslid een vertrouwenspersoon is om te puzzelen hoe informatie los te peuten bij het college, hoe greep te krijgen op regionale samenwerking of welk instrument in te zetten om besluitvorming in de juiste richting te beïnvloeden, verarmt deze relatie zodra een raadslid overstapt naar het college. En dat terwijl daar dezelfde onderwerpen spelen, maar dan aan

Figuur 1: Kwesties waarin wethouders vreesden voor hun positie verdeeld naar speelveld ¹

¹ Habets, P. (2019) 'Wethouders en het samenspel met hun omgeving: een onderzoek naar (omgevings)factoren die wethouders zelf als ondersteunend voor hun functioneren ervaren', in *Jaarboek Griffiers 2024*, pp. 75-139.

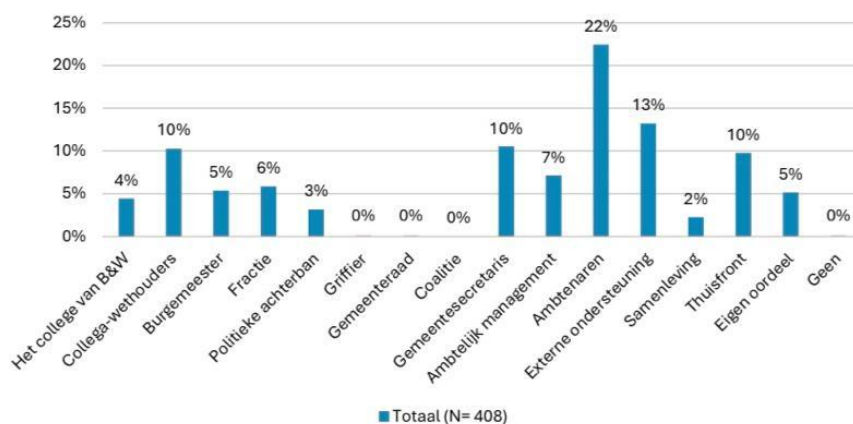
de andere kant van de spiegel (wat heeft de raad nodig om mee te gaan met voorgestelde besluitvorming?) of soms ook aan dezelfde kant van die spiegel (hoe krijg ik greep op regionale samenwerking?). Het is ook vreemd omdat de raad de plek is die wethouders het spannendst vinden, zoals blijkt uit figuur 1.

Dat dit patroon zo dominant is in het lokaal openbaar bestuur lijkt vooral het gevolg van een gecultiveerde tegenstelling tussen raad en college. De introductie van duale formele elementen in het lokale bestuur in 2002 is gepaard gegaan met een cultuur waarbij bestuursorganen zich tegen elkaar af zijn gaan zetten. Een overgang van raad naar college wordt ook wel eens polariserend een overstap naar 'the dark side' genoemd. Deze vervreemding van elkaar geldt zelfs voor raadsleden van de eigen fractie. Wethouders zien collega-wethouders van andere partijen sterker als hun primaire team dan vóór de invoering van de dualisering, dit is ten koste gegaan van de binding met de eigen fractie.²

WAAR KUNNEN GRIFFIERS EN WETHOUDERS SAMEN OPTREKKEN?

Natuurlijk is de ontwikkeling van raad en college als zelfstandige bestuursorganen goed geweest voor de eigen oordeelsvorming van individuele fracties en de raad. Toch blijven er ook kansen liggen, want minder verbinding betekent minder informatie-uitwisseling. Dit kan resulteren in een tekort aan informatie en

Figuur 2: De belangrijkste adviseurs voor wethouders, score voor plek 1³

² Ibid., p. 237

³ Ibid., p. 134

daardoor een verhoogd risico op ongelukken. Deze ongelukken zijn niet in het belang van een goede democratische besluitvorming.

Wethouders zien griffiers niet als belangrijke adviseurs zoals zichtbaar in figuur 2, maar hebben niettemin een beeld over welke rol een griffier kan spelen in relatie tot henzelf. Wanneer het aan wethouders zelf wordt gevraagd, zien ze de volgende rollen voor de griffier in relatie tot de wethouder:

- Een signaalfunctie richting de wethouder over wat er leeft in de raad. Zijn er vragen en wensen die niet (automatisch) op het netvlies van de wethouder staan?
- Een verbindende rol om de raad optimaal te betrekken bij besluitvormingsprocessen.
- Als het gaat om de vormgeving van de besluitvorming zelf, zijn er twee dominante smaken: een deel van de wethouders trekt graag samen met de griffier op om besluitvormingsprocessen vorm te geven, anderen zien de griffier als zelfstandig procesregisseur van besluitvormingsprocessen.
- Het in positie brengen van de raad.
- De wethouder helpen bij de communicatie met de raad.⁴

In deze rollen kan de griffier het verschil maken, door niet alleen vertrouwenspersoon te zijn voor raadsleden, maar de kennis over de raad in te zetten om wethouders te helpen. Griffiers kunnen helpen besluitvormingsprocessen zodanig in te richten dat raadsleden in staat worden gesteld die informatie te krijgen die ze tot zich willen nemen om een besluit te kunnen nemen.

De toegevoegde waarde van de griffier als adviseur is niet het zijn van een extra 'vriend' van de wethouder naast de eigen beleidsambtenaren, maar bij het helpen om de raad in positie te krijgen, een gezamenlijk belang voor zowel griffier als wethouder. Als de raad zichzelf goed in positie weet is dat niet alleen iets wat griffiers van nature nastreven, het geeft ook vertrouwen in de wethouder die kennelijk in staat is alle relevante informatie op tafel te leggen om tot een goed besluit te komen.

⁴ Habets, P. (2023) 'Samenwerking van wethouders met andere actoren: hoe wethouders zichzelf kunnen versterken door de bril van een ander', *Petra Habets Advies & Ontwikkeling en De Wethoudersvereniging*, March, p. 8.

HET VOORDEEL VAN DE GRIFFIER: OBJECTIEVER DOOR MEER AFSTAND

Natuurlijk speelt de behoefte aan advies voor een wethouder niet bij elk vraagstuk. Maar bij complexe gevoelige dossiers met veel onzekerheden is het uitlijnen van een goed besluitvormingsproces essentieel. Deze vraagstukken worden vaak gekenmerkt door een uitgebreide voorgeschiedenis. Dit betekent dat in de directe omgeving van de wethouder er een grote kans is dat beleidsmedewerkers en ambtelijk management zich al min of meer vereenzelvigd hebben met een gewenste uitkomst. De raad is voor de directe adviseurs van de wethouder dan vooral een 'horde' die nog genomen moet worden. Een uitgebreide (soms beladen) voorgeschiedenis maakt het lastiger om een stap naar achteren te doen en met een open blik te kijken naar de behoeften van een gemeenteraadslid om voldoende geïnformeerd een besluit te kunnen nemen. Raadsleden willen bijvoorbeeld kritische stemmen horen uit de omgeving, vaak mensen die ambtenaren al tegengekomen zijn en waarmee wellicht een gespannen relatie is ontstaan.

Een ander element is de rol die raadsleden willen, kunnen en mogen spelen. Wanneer de raad als 'horde' wordt gezien, is het verleidelijk om besluitvorming liefst samen te ballen in één moment en daarvoor en daarna geen 'bemoeienis' met de raad te willen. Juist bij onderwerpen waar veel onzekerheden spelen is gefaseerde besluitvorming vanuit raadsperspectief echter prettiger en leidt tot minder afbreukrisico in het totale traject.

De emotionele betrokkenheid van een griffier is door de afstand tot een vraagstuk minder en daarmee is de blik objectiever. Dit kunnen wethouders goed gebruiken om alle relevante gezichtspunten voor de raad in beeld te brengen op weg naar besluitvorming in de raad.

Tenslotte zien beleidsadviseurs alleen de onderwerpen waarmee ze zelf bezig zijn, griffiers zien de raad voortdurend opereren en kennen de raadsleden en hun wensen en verlangens daarmee beter dan anderen.